

1980/81:90

Fredagen den 27 februari

Kl. 09.00

1 § Justerades protokollet för den 19 innevarande månad.

2 § Svar på interpellationerna 1980/81:94 och 95 om temaforskningen vid universitetet i Linköping

Anf. 1 Utbildningsministern JAN-ERIK WIKSTRÖM:

Herr talman! Åke Polstam har frågat mig om den ursprungliga målsättningen för temaforskningen i Linköping ligger fast med en stegvis utbyggnad i huvudsaklig överensstämmelse med UIHÄ:s långtidsplan.

Per Unckel har frågat mig om jag alltjämt anser att temaforskningen vid universitetet i Linköping har ett sådant värde att utbyggnaden kommer att fortsätta om än i långsammare takt.

Jag besvarar interpellationerna i ett sammanhang.

Behovet av tvär- och mångvetenskaplig forskning är allmänt erkänt. Temaforskningen, som sedan budgetåret 1979/80 bedrivs vid universitetet i Linköping, kan därför bli ett värdefullt tillskott till den svenska forskningen.

Statsmakterna har inte bundit sig för någon utbyggnadsplan avseende temaforskningen. Resurserna för denna har dock successivt ökats under de tre budgetår som den hittills anvisats egna medel. Anslaget till temaorienterad forskning föreslås i årets budgetproposition uppgå till 6,8 milj. kr. för budgetåret 1981/82.

F. n. finns åtta tjänster som professor inom temaforskningen i Linköping. Endast fyra av dessa tjänster har hunnit tillsättas, de övriga fyra är under tillsättning.

Det är självfallet inte möjligt att föregripa den sedvanliga budgetbehandlingen inom regeringskansliet. Jag vill emellertid understryka att den positiva grundinställning till temaforskningen som präglat statsmakternas hittillsvarande satsningar kvarstår inför kommande avvägningar om hur resurserna för den högre utbildningen och forskningen skall fördelas.

Fredagen den
27 februari 1981

*Om temaforsk-
ningen vid univer-
siteten i Linköping*

Anf. 2 ÅKE POLSTAM (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka utbildningsministern för svaret på min interpellation. Anledningen till densamma är att vi i Linköping, i länet och vid universitetet blev litet frågande – för att inte säga oroade – när vi tog del av medelstildelningen till temaforskningen i Linköping i årets budgetproposition. Jag tillhör dem som under många år i landstinget bl. a. arbetade för att få ett universitet förlagt till Linköping. Vi glömmer inte heller allt energiskt arbete som vår förre landshövding Per Eckerberg lade ner för att åstadkomma ett universitet i den här regionen. Därför är det självklart att vi både nu och framöver slår vakt om vårt universitet och dess fortsatta utveckling.

Det är således den låga medelstildelningen i år till den för inte så länge sedan startade temaforskningen vid filosofiska fakulteten i Linköping som skapat den här oron. Det gäller en ny verksamhet, som alla har mycket stora förväntningar på, inte bara vid vårt universitet utan i hela landet och även utomlands. Det är en nyorientering inom forskningen i Sverige, och den stöds helhjärtat av UHÄ.

Anslagen till den här verksamheten är således inte stora. Som en jämförelse kan nämnas de filosofiska fakulteterna i Umeå, där man nästa budgetår disponerar sju gånger högre anslag än den temaorienterade forskningen i Linköping. Säg nu inte att vi är avundsjuka på Umeå eller att vi vill ta något från universitetet där, för det vill vi inte. Vi är inte heller avundsjuka. Jag bara pekar på detta faktum för att visa att den temaorienterade forskningen i Linköping inte är omfattande och att den fortfarande befinner sig i inledningsskedet. Men detta är alls inget negativt. Man måste emellertid då också komma ihåg att de av riksdagen fastställda målen inte heller kan nås utan en planmässig utbyggnad. Och detta är inte bara universitetets uppfattning utan även UHÄ:s, som mycket kraftfullt framhållit den förutsättningen.

Nu är det emellertid så olyckligt att våra statsfinanser inte är bra, och då måste vi spara in på alla områden – givetvis även när det gäller universiteten och högskolorna. Det ställer vi nog upp bakom litet till mans, men vi vill inte gärna se att man från statsmakternas sida helt stryper målsättningen för framtiden. Att man temporärt tvingas till nedskärningar är helt klart. Med den motiveringen tror jag också att en sådan åtgärd accepteras såväl från universitetet som från regionen i övrigt, vilka emellertid å andra sidan vill ha klara besked om hur man ser på framtiden.

I år kan man väl säga att anslagsökningarna – reallt sett – till temaforskningen närmast är symboliska, men det kommer ingen att bråka om, eftersom det finns reservationer att utnyttja – och det är ju bra i det ekonomiska läge som vi nu befinner oss i. Det är i stället, som jag sade, den långsiktiga målsättningen som är eller har varit orosmomentet. Den frågan hänger också samman med möjligheterna att rekrytera dugliga forskare, få dem att stanna kvar och driva utvecklingsarbetet och forskningen vidare och på så sätt skapa kvalitet i arbetet. Det här tror jag att utbildningsministern också ställer upp bakom.

Jag vill även betona – som också utbildningsministern markerat i sitt svar – att utbyggnaden av temaforskningen främst bör ses i det perspektivet att landet därigenom tillförs forskning och forskarutbildning inom nya områden, vilka enhälligt bedöms som ytterst angelägna för samhället. Som ett aktuellt och belysande exempel kan jag peka på en av riksdagskollegerna Kerstin Anér, Hadar Cars och Bonnie Bernström väckt motion, vari efterlyses forskning kring datafrågor med beteendevetenskaplig/humanistisk inriktning för att komplettera den tekniskt inriktade forskningen på området. Detta är ett utmärkt exempel på forskning som ligger centralt inom programmen för såväl temana Teknik och social förändring som Kommunikation.

Av utbildningsministerns svar på min interpellation drar jag också slutsatsen att man från regeringens sida vill värna om temaforskningen i Linköping. Detta förhållande kan förhoppningsvis också skingra den oro som visade sig när budgetpropositionen lades fram. Att man inte kan föregripa den sedvanliga budgetbehandlingen inom regeringskansliet är helt klart, men det är minst lika viktigt att veta att det ansvariga statsrådet har kvar sin positiva grundinställning till temaforskningen i Linköping, när resurserna för den högre utbildningen och forskningen fortsättningsvis skall fördelas. Det är den positiva inställningen jag har utläst av svaret på min interpellation, och därför tackar jag ännu en gång för detta svar.

Anf. 3 PER UNCKEL (m):

Herr talman! Jag ber också att få tacka utbildningsministern för svaret på de frågor som Åke Polstam och jag ställt om Linköpings universitet.

Även jag tror att det för alla dem som tror på Linköpings universitet och på temaforskningens idé är uppmuntrande att få regeringens tidigare positiva inställning till temaforskningen bekräftad.

Åke Polstam har till en del tecknat bakgrunden till att såväl han som jag kände oss föranlåtna att ställa våra frågor till regeringen. Ett universitet under uppbyggnad, som Linköpings universitet i hög grad är, behöver stimulans för att nå de nivåer som ett universitet måste nå för att få kvalitet i sin undervisning.

Den markering som regeringen har gjort i årets budgetproposition inom ramen för de enstaka kurserna är i detta sammanhang utomordentligt viktig. Det är emellertid också viktigt att påpeka att den forskningsverksamhet vid Linköpings universitet som om möjligt ännu mer än universitetet självt befinner sig i sin linda, behöver all den uppmuntran den kan få för att forskningen skall komma över den kritiska gränsen och nå en sådan nivå att ett forskningspolitiskt klimat av någon betydelse etableras. Det är betydelsefullt också för att omgivningen skall acceptera att universitetet i Linköping i likhet med övriga större universitet i landet har en egen och självständig forskningsverksamhet.

Det är naturligtvis, som Åke Polstam redan har påpekat, omöjligt för en regering att utlova anslag i en viss ordning under budgetår som ännu inte har börjat övervägas på allvar. Samtidigt är det självfallet viktigt att veta att den

*Om statens med-
verkan till flytt-
ning av visst verk-
stadsföretag från
Östergötland till
Blekinge*

prioritet man inom regeringskansliet är beredd att ge en viss verksamhet står kvar, vilket utbildningsministern nu har meddelat när det gäller temaforskningen.

Jag vill ställa en fråga om tolkningen av den sista delen av utbildningsministerns svar: Skall den tolkas så att man är beredd att ge temaforskningen den prioritet som är nödvändig för att inte sådana forskjutningar skall uppstå i utbyggnaden att den vitalitet som behövs för forskningsverksamheten går förlorad?

Anf. 4 Utbildningsministern JAN-ERIK WIKSTRÖM:

Herr talman! Jag är kanske litet förbryllad över att det skulle ha uppstått så plötslig och stor oro i Linköping, för det finns väl knappast något område inom svenskt universitetsväsen där vi har satsat så mycket under de senaste åren som just när det gäller temaforskningen i Linköping. Och det har ju varit uttryck för ett allmänt utbrett intresse för den här typen av forskning och för principen att forskningen bör koncentreras till ett lärosäte. Det är väl ingen hemlighet att det finns ett antal andra universitet som inte skulle ha något emot att också få vara centra för en liknande forskning, men vi har alltså bestämt oss för att låta Linköping få denna forskning.

Jag är för min del inte särskilt orolig för framtiden, i varje fall inte så länge jag innehar detta ämbete och så länge det finns så vakna företrädare för Linköpings universitets intressen som denna debatt har visat att det finns.

Anf. 5 ÅKE POLSTAM (c):

Herr talman! Jag ber då att få framföra ett tack även för det senaste inlägget från utbildningsministern, för det kommer säkerligen att bidra till att stilla den oro som ändå har funnits.

3 § Svar på interpellation 1980/81:97 och fråga 264 om statens medverkan till flyttning av visst verkstadsföretag från Östergötland till Blekinge

Anf. 6 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Lars Henrikson har frågat mig om jag vill redogöra för handläggningen av och motiven för statens medverkan till flyttning av ett verkstadsföretag från Östergötland till Blekinge.

Nils Berndtson har frågat mig på vilka grunder statsbidrag utgår vid flyttning av ett företag från en ort till en annan.

Jag besvarar frågan och interpellationen i ett sammanhang.

Riksdagen har senast år 1979 beslutat om målen för regionalpolitiken. Dessa syftar till att åstadkomma en jämn fördelning av tillgången till arbete, service och god miljö mellan landets olika delar. Riksdagen har likaledes godkänt att regionalpolitiskt stöd lämnas till näringslivet som ett led i att uppnå dessa mål. För stödet finns sex stödområden. I särskilda fall kan stöd lämnas även till verksamheter utanför stödområdet. Stöd kan bl. a. utgå till

kostnader för flyttning av företag och lämnas normalt endast efter det att olika intressenter på utflyttningsorten fått framföra sina synpunkter.

Flyttningarna av företag från en ort till en annan har under senare år varit jämförelsevis få.

I det nu aktuella fallet har företaget enligt vad jag har erfärut ansett det nödvändigt att sammanföra sina produktionsanläggningar. Eftersom behovet av ny sysselsättning i Sölvesborg samtidigt är stort på grund av nedläggningen av varvet, har jag förklarat mig beredd att undersöka möjligheterna till stöd för en del av merkostnaderna i samband med att företaget koncentrerar sin verksamhet till Sölvesborg. Ett stöd av den storleksordning som interpellanten nämner är dock inte aktuellt.

Anf. 7 LARS HENRIKSON (s):

Herr talman! Anledningen till min interpellation till industriministern är – som framgår av motiveringen – den mycket anmärkningsvärda företagsflyttning från Linköping till Mjällby som förberetts och som eventuellt kommer att genomföras. Låt mig från början göra fullständigt klart, att jag inser behovet av att arbetstillfällen skapas i Blekinge och inom Sölvesborgs kommun. Detta bör dock rimligen ske genom ett nettotillskott av arbetstillfällen inom landet. Om man emellertid väljer att genom flyttning av företag försöka lösa aktuella sysselsättningsproblem, måste det ske under full insyn och medverkan från berörd personal. Så har inte skett i det aktuella fallet, och det har skapat en upprörd stämning vid företaget.

Jag sade inledningsvis att frågan är anmärkningsvärd, och jag skall närmare motivera denna min bedömning. Vi har här att göra med ett sedan länge väl inarbetat verkstadsföretag med ungefär 150 anställda. Under senare år har staten medverkat med medel till personalutbildning till betydande belopp. Dessa insatser ligger väl i linje med de utfästelser som gjordes då Blackstone förvärvade företaget 1979. Under 1980 investerades för ca 3 milj. kr. för att effektivisera verksamheten och kunna möta efterfrågan på kylare till lastbilar och personbilar. Alla, såväl företagsledning på platsen som de anställda och deras organisationer, bedömde utvecklingen som positiv och räknade med att anställningstryggheten var god. Också kommunen gjorde samma bedömning.

Så till det anmärkningsvärda. Det har nu framkommit att diskussioner sedan flera månader tillbaka förs under medverkan av industridepartementet, varvid erbjudanden har lämnats om betydande statliga bidrag och lån för att flyttningen skall kunna genomföras. Enligt förkljudande har beloppen höjts successivt för att göra företagsledningen intresserad. Vid ett sammanträde på Ronneby Brunn den 30 januari i år kom man tydligen till någon sorts resultat, också då med deltagande av personer från industridepartementet.

Några få dagar därefter blev saken känd också i Linköping. Man brukar säga att en sak slår ned som en bomb, och det passar väl in i detta sammanhang. Upprördheten hos de anställda var och är stor, och deras reaktioner är inte särskilt lämpliga att återge i riksdagens talarstol.

Nr 90

Fredagen den
27 februari 1981

Om statens medverkan till flyttning av visst verkstadsföretag från Östergötland till Blekinge

*Om statens med-
verkan till flytt-
ning av visst verk-
stadsföretag från
Östergötland till
Blekinge*

Detsamma kan sägas när det gäller kommunens företrädare. Som en parentes kan kanske nämnas att dagen innan frågan blev känd i Linköping hade en nyanställd tjänsteman vid företaget kontakt med kommunen för att ordna sin bostadsfråga.

Att företagsledningen vid Blackstone i Mjällby underlätit att iaktta lagar och avtal som gäller skall inte diskuteras här. Det kommer att tas upp i annat sammanhang. Personligen vill jag dock ha sagt att jag finner det upprörande. Arbetsstillfällena och anställningstrygghet är och får inte vara en handelsvara. Vad jag vill ta upp gäller regeringens och industridepartementets handläggning av frågan. Som jag ser saken borde det ha varit en förstahandsåtgärd att göra sig underrättad om vilka synpunkter de kan ha som skulle komma att beröras av en eventuell flyttning. Av allt att döma gjordes ingenting från departementets sida härvidlag. Industriministern bör ge en förklaring.

Så en annan sak. De anställda vid J. V. Torell har samtliga lovats fortsatt anställning efter en eventuell förflyttning. Samtidigt har ny sysselsättning ställts i utsikt för 150 arbetslösa varvsarbetare i Sölvesborg. Här rör det sig alltså om samma arbetsstillfällena. Naturligtvis går inte denna ekvation ihop. Klubbstyrelsens vid företaget i Linköping kommentar är att det handlar om "ett cyniskt spel med våra anställningar och vår anställningstrygghet". Metall fördömer handlingssättet och framhåller risken för att en väl fungerande produktionsenhet kan slås sönder.

Så till industriministerns svar som jag ber att få tacka för. I interpellationen har jag begärt att statsrådet skall dels redogöra för handläggningen, dels redovisa motiven för statens medverkan i det aktuella fallet. Varken det ena eller det andra har skett i det skriftliga svaret. Jag förutsätter därför att herr Åsling nu i muntlig form villfar min begäran. Kanske jag skall nyansera mig så till vida att industriministern säger att han har "erfarit att företaget ansett det nödvändigt att sammanföra sina produktionsanläggningar". Att detta företags önskemål – om det nu är riktigt – skulle utgöra tillräcklig grund för statsstöd måste nog anses minst sagt tvivelaktigt.

I sammanhanget antyds att industridepartementets ekonomiska åtaganden inte skulle uppgå till de 30 miljoner som uppgetts och som jag återgivit i interpellationen. Jag får därför be Nils Åsling att närmare precisera vad det här är fråga om.

I sitt svar lämnar industriministern en kort redogörelse för riksdagens beslut rörande regionalpolitiken. Av densamma framgår att i "särskilda fall kan stöd lämnas även till verksamheter utanför stödområdet". Jag skall inte närmare kommentera denna del av svaret. Däremot vill jag ta upp vad som nämns om att stöd "lämnas normalt endast efter det att olika intressenter på utflyttningsorten fått framföra sina synpunkter". Som jag redan tidigare framhållit har alla förberedelser för en eventuell flyttning pågått i månadtal utan någon som helst kontakt med intressenter på utflyttningsorten – och detta under medverkan från industridepartementet. Här måste industriministern förklara sig!

En fråga som har rests i Linköping är om industriminister Åsling anser att arbetsmarknaden i denna del av landet är överhettad. Jag vill då nämna att

antalet arbetslösa vid senaste räkningen var 2 556 i Linköping och 9 907 i länet som helhet. Distriktsarbetsnämnden har i en särskild skrivelse med anledning av Torell-affären närmare redovisat sina synpunkter. Jag vill gärna återge ett par korta avsnitt av vad distriktsarbetsnämnden säger. Jag citerar alltså ur dess skrivelse:

”En nedläggning av Torells skulle få mycket negativa konsekvenser för arbetsmarknaden inom Linköpings arbetsförmedlingsdistrikt. 150 personer skulle mista sin anställning, och distriktsarbetsnämnden vill understryka, att det inte kommer att bli någon lätt uppgift för arbetsförmedlingen att skaffa personalen nytt arbete. Härtill mister kommunen en industri, som har goda möjligheter att anställa ungdomar och kvinnor, för vilka grupper arbetstillfällena i Linköping redan nu är få. Vidare skulle den försvagning av Linköpings arbetsmarknad som ett nedläggande av Torells kommer att innebära inte bara drabba arbetskraften i Linköping. Arbetssökande från distriktets övriga kommuner, Åtvidaberg, Kinda och Ydre, vilka har en svag arbetsmarknad, skulle få vidkännas ökade svårigheter att erhålla arbete.

Distriktsarbetsnämndens uppfattning är således, att det inte finns någon orsak att av arbetsmarknadsskäl flytta Torells tillverkning från Linköping.

Nämnden anser att det yrkeskunnande, som finns hos de anställda och de möjligheter till nyrekrytering, som föreligger inom Linköpings kommun med omnejd, bör utgöra tillräckligt starka skäl för företagsledningen att inte flytta bort tillverkningen från Linköping.”

Min slutsats i det aktuella ärendet är att något statligt stöd inte bör utgå. Det finns ingen rimlig anledning att flytta arbetslöshet från ort till ort. Regeringen bör föranstalta om att *ny* sysselsättning kommer till stånd i Blekinge.

Jag nödgas avslutningsvis, herr talman, ställa några kompletterande frågor till industriministern, som jag hoppas få svar på.

1. Från vilket håll väcktes förslaget att flytta J W Torell AB?
2. Varför togs ingen kontakt med kommunledningen och personalorganisationerna på utflyttningsorten, dvs. Linköping?
3. Hur stora belopp – stöd och bidrag – har ställts i utsikt från industridepartementet?
4. Anser industriministern att arbetsmarknaden i Linköpingsregionen lider av överhettning?

Anf. 8 NILS BERNDTSON (vpk):

Herr talman! Industriminister Åsling har besvarat en interpellation och en fråga, som båda föranletts av planerna på statens medverkan i en flyttning av ett verkstadsföretag från Östergötland till Blekinge. Jag tackar industriministern för svaret. Han hade dock varit värd ett större tack om svaret också innehållit besked om principerna för regeringens handlande.

Bakgrunden är redan redovisad, och jag skall därför inte uppehålla mig i detalj kring situationen vid Torells i Linköping och den planerade flyttningen

Nr 90

Fredagen den
27 februari 1981

*Om statens med-
verkan till flytt-
ning av visst verk-
stadsföretag från
Östergötland till
Blekinge*

Fredagen den
27 februari 1981

*Om statens med-
verkan till flytt-
ning av visst verk-
stadsföretag från
Östergötland till
Blekinge*

till Blekinge med statligt stöd. Låt mig slå fast att Blekinge är i stort behov av ökad sysselsättning. Men det behövs andra satsningar för att klara de problemen än att transportera omkring olika industriföretag.

Jag har i min fråga hävdat att statliga bidrag för flyttning av företag endast bör utgå om regionalpolitiska och sysselsättningspolitiska strävanden främjas. Jag anser inte att dessa kriterier föreligger i det aktuella fallet. Vad finns det för regionalpolitiska eller sysselsättningspolitiska bedömningar i detta fall?

Nils Åsling säger i svaret att målen för regionalpolitiken "syftar till att åstadkomma en jämn fördelning av tillgången till arbete, service och god miljö mellan landets olika delar". Uppnår man dessa mål med att flytta ett företag med 150 anställda från Linköping till Sölvesborg? Knappast. De motiv industriministern antyder för statlig medverkan vid flyttningen är inte övertygande.

En viktig problemställning i svaret är att stöd för flyttning normalt endast lämnas efter det att olika intressenter på utflyttningsorten fått framföra sina synpunkter. Man måste väl då förutsätta att deras synpunkter också skall vägas in i beslutsunderlaget.

Då har också regeringen fått åtskilliga synpunkter som man bör ta hänsyn till. De fackliga organisationerna har bestämda synpunkter, men det har visat sig vara svårt att få tillfälle att framföra dem. Linköpings kommun har synpunkter. Länsstyrelsen i Östergötland har synpunkter. Länsarbetsnämnden har synpunkter.

Jag måste fråga Nils Åsling: Kommer regeringen att ta del av och pröva dessa synpunkter innan slutlig ställning tas i ärendet?

Det verkar som om regeringen lever i den villfarelsen att arbetsmarknaden är överhettad i Linköping och Östergötland. Därför är det nödvändigt att man noga studerar den verkliga situationen. Och hur är då den?

Det enda positiva är ett visst behov av arbetskraft vid Saab-Scania. Men den andra sidan av saken är det grundläggande problemet att Linköpings starka beroende av militäranknuten sysselsättning måste minska, bl. a. genom att andra företag utvecklas. Hur skall detta gå till om företag flyttas bort? Det orimliga är att flyttningen sker med statligt stöd, trots att staten måste ha ett särskilt ansvar när det gäller att främja civil produktion i Linköping.

Det är också så, att industrissysselsättningen i Linköping har minskat avsevärt under senare delen av 1970-talet. Åtskilliga företag har avvecklats i kommunen.

Man kan heller inte se frågan isolerad från läget i hela regionen, och då blir bilden långt ifrån ljus.

Vart fjärde industrijobb har försvunnit i Motala under några år. Motala Verkstad och Luxor är ett par viktiga krisföreteelser. Textilindustrins avveckling i Norrköping sätter ännu sina spår. Andra industriavvecklingar, senast Goodyears avveckling, har skapat stora svårigheter.

Sysselsättningen i Boxholm är allvarligt hotad och därmed kommunens existens.

Också andra industriorter som Finspång och Valdemarsvik har stora svårigheter med sysselsättningen. De södra länsdelarna har stora sysselsättningsproblem, osv.

”Det är en felaktig uppfattning att arbetsmarknaden i Linköping är överhettad”, skrev länsstyrelsen i ett brev till Nils Åsling nyligen. Som stöd för denna uppfattning kunde man bl. a. åberopa alarmerande siffror om antalet arbetslösa i kommunen. Länsstyrelsen säger bestämt ifrån att man inte kan acceptera att regeringen använder lokaliseringssöd som medel att från Linköping flytta industriföretag. Att industriministern läst brevet tar jag för givet. Vilken betydelse tillmäter industriministern dessa synpunkter? Nils Åsling säger ju själv att stöd skall utgå endast efter det att olika intressenter på utflyttningsorten fått framföra sina synpunkter. Länsstyrelsen måste väl räknas till intressenterna på utflyttningsorten – och därtill som ett viktigt organ när det gäller planering.

Att statliga pengar skall användas för en omflyttning av det slag det här är fråga om kan ifrågasättas dels utifrån de faktiska omständigheter jag här beskrivit, men dels också utifrån gällande bestämmelser.

Jag vill alltså ta fasta på industriministerns uttalande om att stöd kan utgå endast efter det att olika intressenter på utflyttningsorten fått framföra sina synpunkter. Facket har redovisat tungt vägande skäl mot flyttningen och sökt få företaget att tänka om. Kommunen har redovisat en fullständig bild av sysselsättningsläget. Länsstyrelsen har, som jag redan anført, motbevisat påståendena om en överhettad arbetsmarknad. Länsarbetsnämnden redovisar i den senaste översikten ett ökat antal arbetssökande och ett minskat antal lediga platser.

Min fråga till industriministern blir då: Vilken betydelse tillmätts dessa faktiska förhållanden när regeringen tar ställning?

Det skulle vara önskvärt att Nils Åsling gav besked om att statliga medel inte kommer att lämnas för att flytta detta företag från Linköping till Sölvesborg. Det beskedet skulle vara betydelsefullt för de anställda, för Linköpings kommun och för Östergötland. Men beskedet skulle kunna vara tillfredställande även för Sölvesborg och Blekinge, om industriministern sade att pengarna i stället skall användas för att skapa nya jobb, något som så väl behövs i den regionen.

Det är faktiskt nya jobb som behövs. Ingen är hjälpt av att jobb och arbetslöshet bollas mellan olika orter i landet. Det har aldrig varit målen för regionalpolitiken. Här ligger nu ett så tungt och övertygande material på bordet att industriministern borde kunna ge ett klart besked.

Anf. 9 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Jag är tacksam mot Lars Henrikson och Nils Berndtson för att de tagit upp denna fråga, eftersom debatten lokalt i Linköping har visat att man i ganska stor utsträckning missförstått vad det hela rör sig om. Man har misstolkat industridepartementets aktiviteter på ett sätt som ibland t. o. m. kan ha varit ganska anmärkningsvärt.

Industridepartementet har ju inte varit med i förhandlingarna om detta i

Nr 90

Fredagen den
27 februari 1981

*Om statens med-
verkan till flytt-
ning av visst verk-
stadsföretag från
Östergötland till
Blekinge*

Fredagen den
27 februari 1981

*Om statens med-
verkan till flytt-
ning av visst verk-
stadsföretag från
Östergötland till
Blekinge*

det inledande skedet. Det är framför allt företaget och den berörda kommunen som har diskuterat frågan. För företags del har det uppenbarligen varit en strävan att vinna ökad effektivitet genom att få en viss koncentration av verksamheten, och man har då valt att göra den koncentrationen till moderbolagets anläggningar i Sölvesborg.

Det är självfallet inte industridepartementets och regeringens sak att värdera de företagsekonomiska bedömningar som ligger bakom detta. Jag kan också förstå att Sölvesborgs kommun med hänsyn till situationen i Sölvesborg var mycket intresserad av att ta upp denna diskussion med företaget när det presenterade sina planer. Så skedde, och så småningom kontaktades industridepartementet. Anläggningen i Sölvesborg hade delvis tillkommit med lokaliseringsstöd. Vid en utbyggnad av verksamheten på ort där man redan har fått lokaliseringsstöd är det ganska självklart att man kontaktar arbetsmarknadsverket och industridepartementet för en diskussion om denna utbyggnad. Det är ingen flyttning i egentlig mening, utan den fråga som har behandlats i industridepartementet har berört expansionen av Blackstones verksamhet i Sölvesborg. Att denna expansion får konsekvenser på andra orter är naturligtvis beklagligt, men säg den åtgärd inom svenskt näringsliv, i syfte att främja effektivitet etc., som inte berör flera orter och även ger negativa effekter. Det är ofrånkomligt att en rationaliseringsverksamhet och en strukturförändring också ger negativa effekter på vissa orter.

Får jag mer konkret svara på Lars Henriksons frågor.

För det första var det alltså inte industridepartementet som tog initiativet. Initiativet var företags och kommunens. Industridepartementet kom med i diskussionen eftersom staten är intressent i anläggningarna i Sölvesborg genom tidigare lokaliseringsstöd.

För det andra ställer Lars Henrikson frågan varför vi inte haft någon kontakt med de anställda. Rutinen är att företaget självt måste klara kontakterna med sina anställda. Självklart går inte staten in som förmyndare i ett företag och sköter de sakerna.

För det tredje frågas hur stora belopp det statliga åtagandet rör sig om. Jag sade i mitt svar att det inte rör sig om belopp i den storleksordning interpellanten förmodade. Jag är inte för dagen beredd, eftersom definitiva beslut inte är fattade, att i detalj redovisa hur expansionen i Sölvesborg har finansierats. Bl. a. av hänsyn till företaget är jag förhindrad att göra detta.

För det fjärde undras om Linköping är ett överhettat område. Det finns knappast något överhettat område i vårt land i dag, i varje fall inte inom tillverkningsindustrin. Men jag noterade den försiktighet med vilken både interpellanten och frågeställaren hanterade frågan om arbetsmarknadens utveckling i Linköping. Ser man Linköpings arbetsmarknad i relation till arbetsmarknaden på andra håll i vårt land kan man säga att arbetsmarknaden i Linköping har relativt tillfredsställande förhållanden, och jag skulle vilja tillägga mycket goda expansionsmöjligheter.

Nils Berndtson kompletterade med att ställa frågan om vi är beredda att ta

hänsyn eller, som han sade, pröva synpunkterna från Linköping. Självfallet prövas allt material, alla synpunkter och framställningar som kommer till regeringen. Men jag vill betona att detta ur vår synpunkt är en fråga om en industriell expansion i Sölvesborg. Att den sedan får konsekvenser i Linköping är beklagligt, men det är företaget som fritt måste avgöra hur man vill lägga upp sin verksamhet. Det kan staten inte lägga sig i.

Anf. 10 LARS HENRIKSON (s):

Herr talman! Jag måste säga att den bedömning som industriministern gör, dvs. att hela den diskussion som förts sedan frågan blev känd i Linköping skulle bygga på ett missförstånd, kan jag inte fatta. Säg till de människor som jobbat praktiskt taget hela sin aktiva tid åt företaget J. W. Torell – och det är ett gammalt företag – att det är ett missförstånd att företaget skall flyttas från Linköping till en annan plats i landet! Jag tror inte det är möjligt att lägga upp argumentationen på det sättet.

Det är inte fråga om något missförstånd. Tanken är att företaget skall flyttas. Tanken är tydligen också att flyttningen skall ske under medverkan av staten via industridepartementet och industriministern och att statliga pengar skall satsas i sammanhanget. Det finns ingen förståelse för påståendet att reaktionerna skulle bygga på ett missförstånd.

Industriministern säger vidare att industridepartementet inte har varit med i förhandlingarna. Det är möjligt att industridepartementet inte var inkopplat från allra första början – jag vet inte det, men hur det förhåller sig med den saken kommer att klaras ut på annat sätt, för det måste skapas kunskap om hur rollerna har spelats. Att industridepartementet har varit och numera är med i bilden är emellertid obestridligt. Det bestrider inte heller herr Åsling. Då är det fråga om vilken roll industridepartementet skall spela. Den ordning som anges i interpellationssvaret bör gälla, nämligen att intressenter på utflyttningsorten skall få framföra sina synpunkter. Det är då det statliga organ som skall agera i sammanhanget som skall ta emot dessa synpunkter och bedöma och värdera dem. Det kan inte vara meningen att företaget skall ta emot dessa synpunkter. Företagets roll och skyldigheter är som bekant reglerade på annat sätt.

Påståendet om att det i det aktuella fallet inte skulle röra sig om en flyttning i egentlig mening förtjänar inte någon särskild kommentar. Det hade varit bra om industriministern hållit fast vid det som han själv sagt i interpellationssvaret, nämligen att statens roll bör vara att hålla en rimlig kontakt med dem som är berörda. Jag återkommer alltså till den frågan när det gäller departementets agerande.

Anf. 11 NILS BERNDTSON (vpk):

Herr talman! Nils Åsling berörde den irritation som har förekommit i Linköping på grund av den här affären. Irritationen är förklarlig också mot bakgrund av regeringens tidigare handlande i sådana här frågor. Även vid tidigare tillfällen har industridepartementet medverkat till flyttning av verksamhet från Linköping med hjälp av lokaliseringsstöd, konstaterar

Fredagen den
27 februari 1981

*Om statens med-
verkan till flytt-
ning av visst verk-
stadsföretag från
Östergötland till
Blekinge*

länsstyrelsen bl. a. Från kommunalt håll går man ännu längre och säger sig se ett mönster i regeringens handlande – ett negativt mönster för Linköpings del.

Jag noterar att herr Åsling säger att regeringen är beredd att pröva det material som framlagts. Det är ett tungt vägande material – det vill jag påstå.

Nils Åsling ser inte den här åtgärden främst som en flyttning utan som en industriexpansion. Men ännu har vi inte fått besked om vilka nya jobb som skulle skapas genom denna åtgärd.

I sitt svar återopade Nils Åsling behovet av nya sysselsättningstillfällen i Sölvesborg på grund av nedläggningen av varvet. Då vill jag erinra om att i 1978 års varvsproposition föreslogs vissa sysselsättningsskapande åtgärder för de varvsregioner som drabbas av nedläggningen. Riksdagen antog ett åtgärdsprogram, i vilket ingick ett särskilt anslag på 265 milj. kr. med benämningen Bidrag till sysselsättningsåtgärder inom varvsregionerna. Jag tror emellertid inte att någon riksdagsledamot menade att dessa pengar skulle användas för att flytta över arbetslösheten till någon annan region i landet. Med sysselsättningsskapande åtgärder måste man väl ändå avse något annat än att flytta företag från en plats till en annan. Det skapar ju inte några nya arbetstillfällen. Om det är detta anslag som Nils Åsling ämnar använda för den aktuella flyttningen, anser jag att han vantolkar riksdagens beslut.

Vi vet ju att av de fagra löftena om 400 000 nya jobb blev inte mycket kvar. I stället försvann arbetstillfällen i rask takt. Det problemet kan man inte lösa genom att flytta företag från en ort till en annan.

Arbetslösheten avskaffas inte om den roterar mellan olika orter och regioner. Jag tycker det är bra att Nils Åsling ändå tonar ned talet om överhettning av arbetsmarknaden i Linköping. Skulle man nämligen anse att arbetsmarknaden där är överhettad, då har man inte särskilt stora anspråk på hetta.

Nils Åsling säger också att en sådan här satsning måste få konsekvenser på andra orter. Låt oss stanna vid den tankegången och titta på vad det är man håller på med. Vi vet exempelvis att sysselsättningsläget är mycket svårt i Norrlandslänen, särskilt i Norrbotten. Vi vet också att vi håller på att få en Norrbottenssituation i en rad andra regioner: Värmland, Bergslagen, Småland, skogs- och träindustriområdena, järnbruksorterna osv.

Menar då Nils Åsling att man skall försöka lösa de här problemen med flyttning av företag från andra regioner, där situationen möjligen inte är lika katastrofal? Den jämna fördelningen mellan landets olika delar som herr Åsling talar om i sitt svar skulle då bestå i att det blir lika besvärligt i alla regioner. Det är nämligen den enda verkan en sådan politik får. Men det är väl en väldigt passiv hållning? Inte löser man den besvärliga situationen i Blekinge med att stimulera ett Linköpingsföretags flyttning dit, men man skapar möjligen en besvärligare situation i Linköping och Östergötland. Jag tycker, herr talman, att detta är en maktlöshetens politik. Det är den passiva subventionspolitiken som träder fram i handläggningen av detta ärende. Det

är en politik som inte är värd namnet regional- och sysselsättningspolitik. Vad som krävs är en politik som ger nya arbetstillfällen, en målmedveten regionalpolitik och sysselsättningspolitik.

Nr 90

Fredagen den
27 februari 1981

Anf. 12 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Jag måste säga att herrar Lars Henrikson och Nils Berndtson nu gör sig skyldiga till samma enkla generalisering som har gett upphov till mycket beklagliga missförstånd i Linköping och en debatt som ju inte gagnar något vettigt intresse eller på något sätt bidrar till att klara ut begreppen när det gäller regionalpolitiken.

Debatten i Linköping grundar sig nämligen på det missförståndet att man från industridepartementet skulle aktivt ha gått fram till företaget och sagt: Tag nu och flytta den här Linköpingsenheten till Sölvesborg så skall ni få så och så mycket pengar! Den myten odlas i dag i Linköping, trots att man vet att det är helt fel. Herrarna försöker litet grand att odla samma myt här i dag! Det är orimligt att tro att man från industridepartementets sida skulle säga nej till företag som vill expandera sin verksamhet, som vill orientera om sina enheter för att nå större effektivitet, stärkt konkurrenskraft och därmed ökad trygghet i sysselsättningen och förhoppningsvis också ökad sysselsättning. Det är ju själva det element som vi har att arbeta med för att få vårt svenska näringsliv konkurrenskraftigt. Att det sedan i det här speciella fallet har blivit så att det har drabbat Linköping, att företaget gör vissa omDispositioner som drabbar en viss ort, det är naturligtvis beklagligt, men det är en del av den här processen, och den har inte industridepartementet varit inblandat i. Jag ber än en gång att ni alla gör det klart för er och helst också för en bred opinion i Linköping, som är missledd i det här sammanhanget.

Och det är en orimlighet att vi skall gå in från statens sida för att ta ställning till en expansionsfråga som gäller ett enskilt företag, i enheter som berörs av de här förändringarna. Det förutsätter också ny praxis: att samhället så att säga skulle sätta sig på företagsledningarna och i deras ställe gå in och diskutera lämpligheten av strukturförändringar. Jag tycker att herrarna måste inse hur orimligt hela det här resonemanget är.

Nils Berndtson talar om att ge det här en vidare aspekt om fagra löften och om 400 000 nya jobb – dvs. sysselsättningsutredningens bedömning av vad vi skulle behöva åstadkomma av nya jobb för att skapa likartade förutsättningar i landets alla delar –, men han bör då notera vad vi har skrivit i budgetpropositionen i år under industridepartementets huvudtitel, där vi har gjort en utvärdering av vad som har hänt. Tillämpar man samma måttenhet som sysselsättningsutredningen tillämpade i början av 1970-talet, återstår när det gäller strävandena för regional utjämning – dvs. att ge samma chans till jobb i Norrbotten som i Linköping t. ex. – att skapa 225 000 nya jobb här i landet.

Det skulle inte skada om man försökte höja nivån på debatten, från det mest lokala perspektivet – där jag kan förstå att det svider till – och låta den få ett inslag av just solidaritet mellan olika landsdelar, och höja den i så måtto

*Om statens med-
verkan till flytt-
ning av visst verk-
stadsföretag från
Östergötland till
Blekinge*

*Om statens med-
verkan till flytt-
ning av visst verk-
stadsföretag från
Östergötland till
Blekinge*

att man frågar sig: Vad är det som stärker svenskt näringsliv? Är det att låsa det i befintlig struktur, eller är det att låta företagen själva försöka hitta den maximala organisationen? Skall staten i så fall avhålla sig från att medverka till att främja den utvecklingen? Det är ju det frågan gäller. Herrarna anser tydligen att man skall avhålla sig från att främja en utveckling av svenskt näringsliv, men jag delar inte den uppfattningen.

Anf. 13 LARS HENRIKSON (s):

Herr talman! När det gäller solidariteten mellan olika landsdelar tror jag inte att vi har så delade meningar. Men vi främjar inte solidariteten och vi löser inte de problem som kan finnas i olika landsdelar genom att flytta företag runt om i landet. Avsikten har aldrig varit att använda statliga pengar på det sättet, utan avsikten har varit att skapa nysysselsättning.

Givetvis kan flyttningar av företag förekomma, men den helt avgörande frågan är på vilket sätt dessa sker. De anställda vid det företag vi här talar om och deras organisationer – inkl. företagsledningen i Linköping – kände alls inte till frågan trots att den hade diskuterats i månader. Det är någonting som det finns anledning att vara kritisk mot. Den frågan förbigår Nils Åsling med tystnad, och det kan jag i och för sig förstå. Här har det nämligen inte fungerat så som det borde ha gjort. Vi ägnar oss inte åt vare sig generalisering eller mytbildning. Det är ingen myt att man har tänkt sig att flytta företaget från Linköping till Blekinge.

Jag vill återigen understryka att också jag inser att det är stort behov av att sysselsättning kommer till stånd i Blekinge – det är inte det som diskussionen handlar om. Skall man syssla med frågor av det här slaget, så måste det ske på ett anständigt sätt och inte så som det har skett i det här fallet.

Jag upprepar frågan: Varför togs ingen kontakt med kommunledningen i Linköping eller med personalorganisationerna? Vidare frågade jag hur stora belopp i form av bidrag och hur stort stöd i övrigt som ställts i utsikt, men det vill Nils Åsling inte svara på. Han hänvisar till att han har att ta viss hänsyn till företaget. Det kan jag i och för sig till nöds förstå. Men eftersom det här handlar om en offentlig debatt, som har förts under så pass lång tid och olika uppgifter om beloppet har cirkulerat, vore det ändå bra att få något litet besked också på den punkten.

Anf. 14 NILS BERNDTSON (vpk):

Herr talman! Nils Åsling anser att vi gör oss skyldiga till generaliseringar, skapar missförstånd och främjar en felaktig debatt i Linköpingsregionen. På det skall jag bara svara att industriministern genom våra frågor nu har beretts ett alldeles ypperligt tillfälle att bringa klarhet i det hela. Tyvärr tror jag emellertid inte att hans olika inlägg här i dag kommer att lugna opinionen i Linköping. Han har nämligen inte redovisat sådana skäl för regeringens medverkan att man kommer att godta dem.

Vi har heller inte beskyllt regeringen för att aktivt ha gått in och stimulerat företaget att flytta. Jag har tvärtom sagt att den här åtgärden är ett uttryck för den passiva subventionspolitik som präglar regeringens handläggning av

sysselsättningsfrågorna. Men verkningarna blir ju desamma oavsett om regeringen har tagit initiativet eller om regeringen har agerat på andra initiativ.

Jag vill också påstå att vi har sökt höja debatten över det lokala planet, bl. a. genom att vi har efterlyst principerna för regeringens handlande i sådana här frågor. Jag kan inte se fallet Linköping isolerat ifrån den politik regeringen bedriver i övrigt.

En andemening i Nils Åslings resonemang – även om han tonar ner det här med överhettning i regionen – är ändå att han har för sig att Linköpingsregionen och Östergötland är väl gynnade när det gäller sysselsättningen. Men vi har redovisat aktuella sifferexempel här som visar att så inte är fallet.

Jag tycker också att det finns anledning för regeringen att göra klart för sig att det har skett en allvarlig omställning beträffande sysselsättningen i Östergötland under en period. Vissa branscher och industrier som har utgjort ryggraden i sysselsättningen har avvecklats eller minskat kraftigt i betydelse. Då tänker jag inte bara på textilindustrin, som länge varit dominerande i Norrköping, utan också andra, bl. a. inom metallbranschen viktiga företag har avvecklats. Jag har redovisat några sifferexempel på det.

Jag återkommer också till den fråga som vi så många gånger har diskuterat, nödvändigheten av att regeringen aktivt medverkar för att få en bättre balans i sysselsättningen i Linköpings kommun mellan de militärt betingade arbetsuppgifterna och annan sysselsättning.

Sedan vill jag också säga att solidariteten mellan regionerna inte kan bestå i att man fördelar arbetslösheten, utan den måste som ett viktigt inslag ha att man skapar nya arbetstillfällen – särskilt på orter som Sölvesborg och andra, som har akuta sysselsättningsproblem. Men jag anser inte att regeringens handläggning av den här frågan skapar några nya arbetstillfällen.

4 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1980/81:1948–1950 till näringsutskottet

5 § Föredrogs och bifölls

Interpellationsframställningarna 1980/81:103 och 104

6 § Anmälades och bordlades

Propositionerna

1980/81:98 om medelstillskott till Norrlands Skogsägares Cellulosa AB

1980/81:111 med förslag till besvärregler vid allmän fastighetstaxering.
m. m.

Nr 90

Fredagen den
27 februari 1981

*Om statens med-
verkan till flytt-
ning av visst verk-
stadsföretag från
Östergötland till
Blekinge*

Fredagen den
27 februari 1981

*Meddelande om
fråga*

7 § Meddelande om fråga

Meddelades att följande fråga framställdes

den 26 februari

1980/81:296 av *Georg Andersson* (s) till justitieministern om tidpunkten för förslag till åtgärder mot våldsutbud i videogram:

Den inom justitiedepartementet upprättade promemorian Våldet i videogram m. m. – Förslag angående lagstiftningsåtgärder (Ds Ju 1980:14) har remissbehandlats. Att promemorian utarbetades mycket snabbt och att remisstiden har varit kort har motiverats av ärendets brådskande natur. I förteckningen över kommande propositioner finns frågan emellertid inte upptagen.

Mot denna bakgrund ber jag att till justitieministern få ställa följande fråga:

Avser regeringen att presentera förslag om åtgärder mot våldsutbud i videogram i sådan tid att en lagstiftning kan träda i kraft från den 1 juli i år?

8 § Kammarken åtskildes kl. 09.59.

In fide

BENGT TÖRNELL

/Solveig Gemert